

Канівський міськрайонний суд Черкаської області
19003, вул. Успенська, 22, м. Канів Черкаської області

№ 697/3380/25/2105/2026 від 06.03.2026

Верховний Суд
 вул. П. Орлика, 8, м. Київ, 00011
inbox@suprcourt.gov.ua

ЗВЕРНЕННЯ

у порядку 10 ЦПК України

щодо відповідності Конституції України (конституційності) ст. 8 у взаємозв'язку із абзацом 7 ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» якими встановлено з 1 січня 2026 року розмір мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду на рівні 1 600,00 грн

Відповідно до ч. 1, 2, 6 ст. 10 ЦПК України, Суд при розгляді справи керується принципом верховенства права.

Суд розглядає справи відповідно до Конституції України, законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Якщо суд доходить висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, суд не застосовує такий закон чи інший правовий акт, а застосовує норми Конституції України як норми прямої дії.

У такому випадку суд після ухвалення рішення у справі звертається до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта, вирішення питання про конституційність якого належить до юрисдикції Конституційного Суду України.

Статтею 8 Закону України «Про державний бюджет України на 2026 рік» встановлено, що розмір мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду, встановлюється в розмірі прожиткового мінімуму, зазначеного в абзаці сьомому статті 7 цього Закону.

Абзацом 7 ст. 7 Закону України «Про державний бюджет України на 2026 рік» встановлено з 1 січня 2026 року прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі 3209 гривень, а для основних соціальних і демографічних груп населення:

осіб, які втратили працездатність, який застосовується для визначення розміру доплати за проживання на територіях радіоактивного забруднення за рішеннями суду, - 1600 гривень.

Отже Законом України «Про державний бюджет України на 2026 рік» встановлено з 1 січня 2026 року розмір мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду на рівні 1 600,00 грн.

Законом України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» не передбачено можливість запровадження Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік окремого виду мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду.

Конституційний Суд України у своїх рішеннях від 09 липня 2007 року № 6-рп/2007, від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, від 27 лютого 2020 року № 3-р/2020, від 28 серпня 2020 року № 10-р/2020 неодноразово наголосив на тому, що предмет регулювання Бюджетного кодексу України, так само як і предмет регулювання законів України про Державний бюджет України на кожний рік, є спеціальним, обумовленим положеннями пункту 1 частини другої статті 92 Основного Закону України, а тому вказаними актами законодавства не можна вносити зміни до інших законів України, зупиняти їх дію чи скасовувати їх, а також встановлювати інше (додаткове) законодавче регулювання відносин, відмінне від того, що є предметом спеціального регулювання іншими законами України, а скасування чи зміна законом про Державний бюджет України обсягу прав і гарантій та законодавчого регулювання, передбачених у спеціальних законах, суперечить статті 6, частині другій статті 19, статті 130 Конституції України.

Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» є спеціальним і саме норми цього Закону регулюють порядок визначення моральної шкоди у спірних правовідносинах. Зміни у Закон № 266/94-ВР не вносилися.

Конституція України не надає закону про Державний бюджет України вищої юридичної сили стосовно інших законів.

Тобто у національному законодавчому полі існує колізія положень двох нормативно-правових актів рівня закону, подолати яку можливо, застосувавши загальний принцип права «спеціальний закон скасовує дію загального закону» (lex specialis derogate generali). Такий підхід використовується у випадку конкуренції норм: коли на врегулювання суспільних відносин претендують загальні та спеціальні норми права.

Отже, за таким правовим підходом, при конкуренції норм необхідно застосовувати правило пріоритетності норм спеціального закону (lex specialis), тобто Закону № 266/94-ВР.

Аналогічний висновок щодо застосування до спірних правовідносин положень Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік викладений в постанові Верховного Суду від 25 вересня 2024 року у справі № 761/22531/23, від 08 жовтня 2024 року у справі № 333/2527/22, від 21 жовтня 2024 року у справі № 490/7139/23, від 15 листопада 2024 року у справі № 336/2137/23, від 19 грудня 2024 року у справі № 488/2561/21, від 12 березня 2025 року у справі № 707/564/24 та від 05 серпня 2025 року у справі № 710/228/24.

Отже, стаття 8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» у взаємозв'язку з положеннями абзацу 7 ст. 7 цього ж Закону, в частині визначення розміру мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду на рівні 1 600,00 грн, не підлягає застосуванню.

Ураховуючи викладене вище, можна прийти до висновку, що заміна гарантованого відшкодування шкоди заподіяної незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів, інших органів, посадових осіб чи громадян заробітної плати, розмір якої встановлено на 1 січня відповідного року, на іншу розр-

266/94-ВР не передбачена (розмір мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду на рівні 1 600,00 грн), не може вважатися правомірною.

Таким чином, ст. 8 у взаємозв'язку із абзацом 7 ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» якими встановлено з 1 січня 2026 року розмір мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду на рівні 1 600,00 грн, не відповідає Конституції України.

З огляду на наведене, відповідно до ст. 10 ЦПК України,

ПРОШУ:

Вирішити питання стосовно внесення до Конституційного суду України подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 8 у взаємозв'язку із абзацом 7 статті 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік», якими встановлено з 1 січня 2026 року розмір мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду на рівні 1 600,00 грн.

Додаток: копія рішення Канівського міськрайонного суду Черкаської області від 06.03.2026 по справі № 697/3380/25.

Суддя

Григорій СИВУХІН

**РІШЕННЯ
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ**

06 березня 2026 року м. Канів

Канівський міськрайонний суд Черкаської області в складі головуючого судді Сивухіна Г.С., розглянувши у порядку спрощеного позовного провадження без виклику (повідомлення) сторін матеріали цивільної справи за позовом

до Головного управління національної поліції у Вінницькій області, Вінницької обласної прокуратури, Державної казначейської служби України про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями органів досудового слідства, прокуратури, -

ВСТАНОВИВ:

Представник позивача – адвокат , діючи в інтересах звернулася до суду з позовом до Головного управління національної поліції у Вінницькій області, Вінницької обласної прокуратури, Державної казначейської служби України про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями органів досудового слідства, прокуратури.

Позовні вимоги обґрунтовані тим, що 27.01.2018 старшим слідчим СУ ГУНП у Вінницькій області внесено відомості в Єдиний реєстр досудових розслідувань № 1201802000000031 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст. 15 п. 12 ч.2 ст.115 КК України та складено цього ж дня повідомлення про початок досудового розслідування в рамках даного кримінального провадження (незакінчений замах на умисне вбивство).

З вказаних матеріалів кримінального провадження було виділено матеріали досудового розслідування кримінального провадження № 12018020000000105 щодо вчинення та позивачем -

кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст.15, п. 12 ч.2 ст. 115 КК України.

Та в подальшому з цього кримінального провадження вже було виділено матеріали досудового розслідування щодо вчинення

кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст.15, п. 12 ч.2 ст. 115 КК України - № 1209020000000079.

04.10.2022 було затримано в порядку ст. 208 КПК України за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 15, п. 12 ч. 2 ст. 115 КК України, та 04.10.2022 позивачу повторно повідомлено про підозру.

05.10.2022 слідчим суддею Вінницького міського суду Вінницької області було обрано відносно запобіжний захід у виді тримання під вартою без визначення застави. 13.10.2022 ухвалою Вінницького апеляційного суду позивачу залишено запобіжний захід у виді тримання під вартою.

24.11.2018 вручено повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 15, п. 12 ч. 2 ст. 115 КК України на ч. 4 ст. 189 КК України.

26.12.2023 вироком Вінницького міського суду Вінницької області по справі № 127/27580/22 виправдано за обвинуваченням за ч. 4 ст. 189 КК України у зв'язку із недоведеністю вчинення ним кримінального правопорушення, вирок оскаржувався, але ухвалою Вінницького апеляційного суду від 23.01.2025 залишено без змін.

Таким чином, позивач в період з 04.10.2022 по 23.01.2025, тобто протягом 7 років (84 місяці) перебував під незаконним слідством та судом по звинуваченню у вчиненні тяжкого кримінального правопорушення.

Незаконним слідством була нанесена моральна шкода, що виражалась в приниженні його честі, гідності, ділової репутації як військовослужбовця, постійних сварок зі своїм оточенням, втраті друзів, роботи, колишнього соціального статусу, відчуття повної несправедливості щодо незаконного переслідування, він був змушений постійно виправдовуватись перед рідними та колегами, знайомими та друзями, дітьми. У зв'язку з переживанням щодо переслідування позивач став закритим по характеру, відлюдкуватим, погано спав, втратив апетит, втратив сенс до свого життя, перебував в постійному стресі, очікуючи, що його незаконно засудять за надуманий злочин, який він не вчиняв та мав постійний страх бути позбавлений волі. У його сім'ї почались сварки, він не міг повноцінно приймати участь у вихованні своїх дітей, не міг повністю забезпечувати сім'ю фінансово у зв'язку з втратою колишнього статусу, не міг бути на захисті країни в період агресії РФ, що призвело до того, що він тривалий час проживав окремо, оскільки перебував під незаконним слідством та судом. Вважає, що всі завдані йому моральні страждання повинні бути оцінені та відшкодовані в розмірі не менш ніж 221066,73 гривень.

Просить суд стягнути з Держави Україна за рахунок коштів Державного бюджету України на користь завдану йому моральну шкоду в розмірі 221066,73 грн., а також судові витрати.

Ухвалою судді від 05.06.2021 відкрито провадження у справі, вирішено розгляд справи проводити в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення (виклику) осіб, які беруть участь у справі.

09.01.2026 від ГУ НП у Вінницькій області надійшов відзив на позов, згідно якого вважають позов безпідставним та необґрунтованим, оскільки позивачем не доведено факт наявності у нього моральної шкоди. Твердження позивача про перебування під незаконним слідством та судом протягом семи років є необґрунтованими та не підтверджуються матеріалами справи (а.с.63-67).

14.01.2026 від Вінницької обласної прокуратури надійшло клопотання про розгляд справи у порядку загального позовного провадження, у задоволенні якого ухвалою суду відмовлено.

16.01.2026 від представника позивача надійшла відповідь на відзив ГУ НП у Вінницькій області, згідно якої зазначає, що позивач починаючи з січня 2018 року постійно доводив слідству про свою непричетність до кримінального правопорушення, в той же час органи досудового розслідування наполегливо стверджували про причетність до подій 26.01.2018. На день затримання позивача – 04.10.2022, останній, як військовослужбовець, був мобілізований добровільно до лав Сил Спеціального призначення з квітня 2022 року, у зв'язку з протидією агресії РФ в нападі на Україну, що підірвало його авторитет та репутацію у його керівництва та побратимів. Звинувачення відносно були надумані з перших днів, оскільки досудовим слідством було чітко з'ясовано, що нападаючих було три особи, а позивач був четвертим підозрюваним. На день затримання позивача в кримінальному провадженні щодо подій 26.01.2018 вже було оголошено підозру двом фігурантам, по яким проводився судовий розгляд у Вінницькому міському суді, а відносно третього учасника – провадження було закрито у зв'язку з його смертю. Вважає, що позивач з 04.10.2022 по 23.01.2025 перебував під незаконним слідством та судом по звинуваченню у вчиненні тяжкого кримінального правопорушення. Посилання відповідача є безпідставними, а позов підлягає до задоволення (а.с.90,91).

20.01.2026 від Державної казначейської служби України надійшов відзив на позов, згідно якого заперечує проти задоволення позовної заяви, вважає, що у задоволенні позовних вимог належить відмовити. Моральна шкода заподіяна позивачу не підтверджена жодним належним доказом, не підтверджено причинного зв'язку між шкодою та протиправними діями відповідачів. Розмір шкоди має визначатися, виходячи із розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, який застосовується для визначення розміру доплати за проживання

на територіях радіоактивного забруднення за рішенням суду – 1600,00 грн. Саме тому мінімальний розмір моральної шкоди становить 44266,67 грн. $((1600,00 * 27 \text{ місяців}) + (1600/30 * 20))$. Вважає, що визначена позивачем величина моральної шкоди в розмірі 221066,73 грн. належним чином не підтверджена та ґрунтується виключно на переконаннях позивача. Заявлений до стягнення розмір моральної шкоди призведе до збагачення позивача за рахунок держави Україна (а.с.120-123).

21.01.2026 від Вінницької обласної прокуратури надійшов відзив на позов, згідно якого позовні вимоги не визнає. Зазначає, що у позові відсутнє посилання на встановлення незаконності дій органів досудового розслідування та прокуратури. Крім того, частина процесуальних рішень та дій у кримінальному провадженні (обрання запобіжного заходу, обшук, арешт), які пов'язані з обмеженням прав, вчинені на підставі ухвал слідчих суддів. Позивачем не зазначено у чому саме полягає завдана моральна шкода, яким неправомірними діями чи бездіяльністю її заподіяно позивачеві, з яких міркувань виходив позивач визначаючи розмір шкоди, та якими доказами це підтверджується. У задоволенні позову просить відмовити повністю (а.с.133-143).

Суд, дослідивши письмові докази, наявні в матеріалах справи, встановив такі фактичні обставини справи та відповідні їм правовідносини, приходить до наступного.

Згідно ст. 4 ЦПК України кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутись до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів.

Згідно ст.13 ЦПК України суд розглядає справи не інакше як за зверненням особи, поданим відповідно до цього Кодексу, в межах заявлених нею вимог і на підставі доказів, поданих учасниками справи або витребуваних судом у передбачених цим Кодексом випадках.

З матеріалів справи вбачається, що ухвалою слідчого судді Вінницького міського суду Вінницької області від 05.10.2022 застосовано до підозрюваного запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, у межах досудового розслідування. Упродовж застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою утримувати / ДУ «Вінницька УВП №1» (а.с.29,30).

Ухвалою Вінницького апеляційного суду від 13.10.2022 вище вказану ухвалу залишено без змін (а.с.31-33).

Вироком Вінницького міського суду Вінницької області від 26.12.2023, виправдано за ч.4 ст. 189 КК України у зв'язку з недоведеністю його винуватості у скоєнні кримінального правопорушення. Запобіжний захід у виді тримання під вартою до набрання вироком законної сили скасувати, звільнивши його з-під варти негайно після проголошення вироку (а.с.9 на звороті-15).

Ухвалою Вінницького апеляційного суду від 23.01.2025, вирок Вінницького міського суду Вінницької області від 26.12.2023 щодо за ч.4 ст. 189 КК України залишено без змін (а.с.15-22).

Представником позивача надано суду скрини публікації у засобах масової інформації статті від 06.10.2022 під назвою «Шукали з 2018 року. Затримали співучасника двох умисних вбивств», з тексту якої вбачається та встановлено, що поліція Вінницької області оприлюднила дані чоловіка, якого шукають чотири роки, Це , якого підозрювали у вбивстві на вулиці , що сталася у січні 2018 року (а.с.25-28).

Відповідно до ст. 56 Конституції України, кожному гарантовано право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Загальні підстави відповідальності за завдану моральну шкоду передбачені статтею 1167 ЦК України, відповідно до яких моральна шкода, завдана фізичній або юридичній особі неправомірними рішеннями, діями або бездіяльністю, відшкодовується особою, яка її завдала, за наявності її вини.

Частинами першою та другою статті 23 ЦК України передбачено, що особа має право на відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав. Моральна шкода полягає: 1) у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я; 2) у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів; 3) у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна; 4) у приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи.

Положеннями частини третьої статті 23 ЦК України визначено, що моральна шкода відшкодовується грошми, іншим майном або в інший спосіб. Розмір грошового відшкодування моральної шкоди визначається судом залежно від характеру правопорушення, глибини фізичних та душевних страждань, погіршення здібностей потерпілого або позбавлення його можливості їх реалізації, ступеня вини особи, яка завдала моральної шкоди, якщо вина є підставою для відшкодування, а також з урахуванням інших обставин, які мають істотне значення. При визначенні розміру відшкодування враховуються вимоги розумності і справедливості.

Підстави, особливості та порядок відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду, визначені статтею 1176 ЦК України та Законом України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду».

Відповідно до частини першої статті 1176 ЦК України шкода, завдана фізичній особі внаслідок її незаконного засудження, незаконного притягнення до кримінальної відповідальності, незаконного застосування запобіжного заходу, незаконного затримання, незаконного накладення адміністративного стягнення у вигляді арешту чи виправних робіт, відшкодовується державою у повному обсязі незалежно від вини посадових і службових осіб органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду.

Згідно із статтею 1 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» підлягає відшкодуванню шкода, завдана громадянину внаслідок, зокрема, незаконного засудження, незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного проведення в ході кримінального провадження обшуку, виїмки, незаконного накладення арешту на майно, незаконного відсторонення від роботи (посади) та інших процесуальних дій, що обмежують права громадянина.

Право на відшкодування шкоди, завданої фізичній особі незаконними діями органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, виникає у випадках, передбачених законом (частина друга статті 1176 ЦК України).

Так, відповідно до статті 2 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» право на відшкодування шкоди в розмірах і в порядку, передбачених цим Законом, виникає, зокрема, у випадку закриття кримінального провадження за відсутністю події кримінального правопорушення, відсутністю у діянні складу кримінального правопорушення або невстановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді і вичерпанням можливостей їх отримати.

Відшкодування моральної шкоди провадиться у разі, коли незаконні дії органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури і суду завдали моральної втрати громадянину, призвели до порушення його нормальних життєвих зв'язків, вимагають від нього додаткових зусиль для організації свого життя. Моральною шкодою визнаються страждання, заподіяні громадянину внаслідок фізичного чи психічного впливу, що призвело до погіршення або позбавлення можливостей реалізації ним своїх звичок і бажань.

погіршення відносин з оточуючими людьми, інших негативних наслідків морального характеру (частини п'ята та шоста статті 4 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду»).

Згідно зі статтею 13 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» питання про відшкодування моральної шкоди за заявою громадянина вирішується судом відповідно до чинного законодавства в ухвалі, що приймається відповідно до частини першої статті 12 цього Закону.

Розмір моральної шкоди визначається з урахуванням обставин справи в межах, встановлених цивільним законодавством.

Відшкодування моральної шкоди за час перебування під слідством чи судом провадиться виходячи з розміру не менше одного мінімального розміру заробітної плати за кожен місяць перебування під слідством чи судом.

Тлумачення наведеної норми закону свідчить про те, що межі відшкодування моральної шкоди за час перебування під слідством чи судом визначаються судом у розмірі, співмірному з мінімальним розміром заробітної плати, визначеним законодавством, за кожен місяць перебування під слідством чи судом, виходячи з мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством на момент відшкодування.

Законодавством України встановлений лише мінімальний розмір для визначення моральної шкоди, а не граничний.

Згідно з правовим висновком, викладеним Верховним Судом України у постанові від 02 грудня 2015 року у справі № 6-2203цс15, відповідно до частини третьої статті 13 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» відшкодування моральної шкоди за час перебування під слідством чи судом провадиться виходячи з розміру не менше одного мінімального розміру заробітної плати за кожен місяць на момент перебування під слідством чи судом, при цьому суд при вирішенні цього питання має виходити з такого розміру мінімальної заробітної плати чи неоподаткованого мінімуму доходів громадян, що діють на час розгляду справи.

У постанові Великої Палати Верховного Суду від 20 вересня 2018 року у справі № 686/23731/15-ц (провадження № 14-298цс18) зроблено висновок, що «моральною шкодою визначаються страждання, заподіяні громадянину внаслідок фізичного чи психічного впливу, що призвело до погіршення або позбавлення можливості реалізації ним своїх звичок і бажань, погіршення відносин з оточуючими людьми, інших негативних наслідків морального характеру. У випадках, коли межі відшкодування моральної шкоди визначаються у кратному співвідношенні мінімальним розміром заробітної плати чи неоподатковуваним мінімумом доходів громадян, суд при вирішенні цього питання має виходити з такого розміру мінімальної заробітної плати чи неоподаткованого мінімуму доходів громадян, що діють під час розгляду справи. Законодавець визначив мінімальний розмір моральної шкоди, виходячи з установленого законодавством розміру заробітної плати на момент розгляду справи судом, за кожен місяць перебування під слідством та судом. Тобто цей розмір у будь-якому випадку не може бути зменшено, оскільки він є гарантованим мінімумом. Але визначення розміру відшкодування залежить від таких чинників, як характер і обсяг страждань (фізичного болю, душевних і психічних страждань тощо), яких зазнав позивач, можливості відновлення немайнових втрат, їх тривалість, тяжкість вимушених змін у його життєвих і суспільних стосунках, ступінь зниження престижу, репутації, час та зусилля, необхідні для відновлення попереднього стану, і сама можливість такого відновлення у необхідному чи повному обсязі. Тобто суд повинен з'ясувати усі доводи позивача щодо обґрунтування ним як обставин спричинення, так і розміру моральної шкоди, дослідити надані докази, оцінити їх та визначити конкретний розмір моральної шкоди, зважаючи на засади верховенства права, вимоги розумності, виваженості і справедливості».

У пункті 9 постанови Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 року № 4 «Про судову практику в справах і про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» передбачено, що розмір відшкодування моральної (немайнової) шкоди суд визначає залежно від характеру та обсягу страждань (фізичних, душевних, психічних тощо), яких зазнав позивач, характеру немайнових втрат (їх тривалості, можливості відновлення тощо) та з урахуванням інших обставин. Зокрема, враховуються стан здоров'я потерпілого, тяжкість вимушених змін у його життєвих і виробничих стосунках, зусилля, необхідні для відновлення попереднього стану. При цьому суд має виходити із засад розумності, виваженості та справедливості.

Відповідно до правового висновку, викладеного у постанові Великої Палати Верховного Суду від 20 вересня 2018 року у справі № 686/23731/15-ц (провадження № 14-298цс18), розмір моральної шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду, необхідно визначати виходячи з мінімального розміру заробітної плати за кожен місяць перебування під слідством і судом, починаючи з часу пред'явлення обвинувачення до набрання виправдувальним вироком законної сили або ухвалою про закриття кримінального провадження.

Визначаючи строк перебування під слідством і судом суд встановив, що його початком є 04.10.2022 (день затримання), а останнім днем є 23.01.2025 (день набрання вироком законної сили), тобто перебував під слідством 27 місяців 19 днів.

Щодо розміру моральної шкоди, суд зазначає наступне.

Законом України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» не передбачено можливість запровадження Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік окремого виду мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду.

Конституційний Суд України у своїх рішеннях: від 09 липня 2007 року № 6-рп/2007, від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, від 27 лютого 2020 року № 3-р/2020, від 28 серпня 2020 року № 10-р/2020 наголосив на тому, що предмет регулювання Бюджетного кодексу України, так само як і предмет регулювання законів України про Державний бюджет України на кожний рік, є спеціальним, обумовленим положеннями пункту 1 частини другої статті 92 Основного Закону України, а тому вказаними актами законодавства не можна вносити зміни до інших законів України, зупиняти їх дію чи скасовувати їх, а також встановлювати інше (додаткове) законодавче регулювання відносин, відмінне від того, що є предметом спеціального регулювання іншими законами України, а скасування чи зміна законом про Державний бюджет України обсягу прав і гарантій та законодавчого регулювання, передбачених у спеціальних законах, суперечить статті 6, частині другій статті 19, статті 130 Конституції України.

Отже, Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» є спеціальним і саме норми цього Закону регулюють порядок визначення моральної шкоди у спірних правовідносинах. Зміни у вказаний Закон не вносились.

У постанові від 18 жовтня 2023 року у справі № 705/4489/20 Верховний Суд щодо застосування статті 13 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» зазначив, що тлумачення наведеної норми закону свідчить про те, що межі відшкодування моральної шкоди за час перебування під слідством чи судом визначаються судом у розмірі, співмірному з мінімальним розміром заробітної плати, визначеним законодавством, за кожен місяць перебування під слідством чи судом, виходячи з мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством на момент відшкодування.

Верховний Суд при розгляді справ про відшкодування моральної шкоди у зв'язку з незаконним перебуванням під слідством і судом, роз'яснював про необхідність застосування «мінімальної заробітної плати, що діє на час розгляду», «виходячи з встановленого законодавством розміру заробітної плати на момент розгляду справи судом», «мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством на момент відшкодування», а тому при вирішенні указаної справи необхідно виходити із встановленого Законом України на відповідний рік.

Аналогічні висновки містяться в постановках Верховного Суду від 25 вересня 2024 року у справі № 761/22531/23, від 08 жовтня 2024 року у справі № 333/2527/22, від 21 жовтня 2024 року у справі № 490/7139/23, від 15 листопада 2024 року у справі № 336/2137/23, від 19 грудня 2024 року у справі № 488/2561/21, від 05 березня 2025 № 161/170/24.

Відповідно до статті 8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік», встановлено з 01.01.2026 мінімальну заробітну плату на рівні 8647,00 грн.

Визначаючи розмір моральної шкоди суд враховує глибину душевних страждань позивача, які носять триваючий характер, виходячи з міркувань розумності, співрозмірності та справедливості, з урахуванням того, що моральна шкода відшкодовується не з метою збагачення, а носить компенсаційний характер завданним стражданням.

Також суд враховує, що Законом України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» визначено мінімальний розмір моральної шкоди за час перебування під слідством чи судом, і він визначається станом на момент ухвалення рішення.

Таким чином, оскільки період перебування під слідством і судом складає 27 місяців 19 днів (04.10.2022 – 23.01.2025), розмір морального відшкодування не може бути меншим за 238945,43 грн (8647,00 грн x 27 місяців = 233469,00 грн) + (8647,00 грн / 30 календарних днів = 288,23 грн * 19 днів = 5476,37 грн.) = 238945,37 грн).

Даний розмір моральної шкоди відповідає тим стражданням і переживанням, які позивач пережив та переживає на даний час у зв'язку з незаконним притягненням його до кримінальної відповідальності.

Щодо посилення відповідачів на застосування розміру 1600,00 грн для визначення розміру моральної шкоди.

Статтею 8 Закону України «Про державний бюджет України на 2026 рік» встановлено, що розмір мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду, встановлюється в розмірі прожиткового мінімуму, зазначеного в абзаці сьомому статті 7 цього Закону.

Абзацом 7 ст. 7 Закону України «Про державний бюджет України на 2026 рік» встановлено з 1 січня 2026 року прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі 3209 гривень, а для основних соціальних і демографічних груп населення:

осіб, які втратили працездатність, який застосовується для визначення розміру доплати за проживання на територіях радіоактивного забруднення за рішеннями суду, - 1600 гривень.

Отже Законом України «Про державний бюджет України на 2026 рік» встановлено з 1 січня 2026 року розмір мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду на рівні 1600,00 грн.

Законом України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» не передбачено можливість запровадження Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік окремого виду мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду.

Конституційний Суд України у своїх рішеннях від 09 липня 2007 року № 6-рп/2007, від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, від 27 лютого 2020 року № 3-р/2020,

від 28 серпня 2020 року № 10-р/2020 неодноразово наголосив на тому, що предмет регулювання Бюджетного кодексу України, так само як і предмет регулювання законів України про Державний бюджет України на кожний рік, є спеціальним, обумовленим положеннями пункту 1 частини другої статті 92 Основного Закону України, а тому вказаними актами законодавства не можна вносити зміни до інших законів України, зупиняти їх дію чи скасовувати їх, а також встановлювати інше (додаткове) законодавче регулювання відносин, відмінне від того, що є предметом спеціального регулювання іншими законами України, а скасування чи зміна законом про Державний бюджет України обсягу прав і гарантій та законодавчого регулювання, передбачених у спеціальних законах, суперечить статті 6, частині другій статті 19, статті 130 Конституції України.

Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» є спеціальним і саме норми цього Закону регулюють порядок визначення моральної шкоди у спірних правовідносинах. Зміни у Закон № 266/94-ВР не вносилися.

Конституція України не надає закону про Державний бюджет України вищої юридичної сили стосовно інших законів.

Тобто у національному законодавчому полі існує колізія положень двох нормативно-правових актів рівня закону, подолати яку можливо, застосувавши загальний принцип права «спеціальний закон скасовує дію загального закону» (*lex specialis derogate generali*). Такий підхід використовується у випадку конкуренції норм: коли на врегулювання суспільних відносин претендують загальні та спеціальні норми права.

Отже, за таким правовим підходом, при конкуренції норм необхідно застосовувати правило пріоритетності норм спеціального закону (*lex specialis*), тобто Закону № 266/94-ВР.

Аналогічний висновок щодо застосування до спірних правовідносин положень Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік викладений в постанові Верховного Суду від 25 вересня 2024 року у справі № 761/22531/23, від 08 жовтня 2024 року у справі № 333/2527/22, від 21 жовтня 2024 року у справі № 490/7139/23, від 15 листопада 2024 року у справі № 336/2137/23, від 19 грудня 2024 року у справі № 488/2561/21, від 12 березня 2025 року у справі № 707/564/24 та від 05 серпня 2025 року у справі № 710/228/24.

Отже, стаття 8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» у взаємозв'язку з положеннями абзацу 7 ст. 7 цього ж Закону, в частині визначення розміру мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду на рівні 1600,00 грн, не підлягає застосуванню при вирішенні спору у цій справі.

Ураховуючи викладене вище, суд констатує, що заміна гарантованої Конституцією України права на відшкодування шкоди заподіяної незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади- мінімальної заробітної плати, розмір якої встановлено на 1 січня відповідного року, на іншу розрахункову величину, яка Законом № 266/94-ВР не передбачена (розмір мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду на рівні 1600,00 грн), не може вважати правомірною.

Таким чином, ст. 8 у взаємозв'язку із абзацом 7 ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» яким встановлено з 1 січня 2026 року розмір мінімальної заробітної плати, який застосовується як розрахункова величина для обчислення виплат за рішеннями суду на рівні 1600,00 грн, не відповідає Конституції України.

Доводи відповідачів про те, що моральна шкода не доведена позивачем суд відхиляє, оскільки законом визначено, що спричинення моральної шкоди через незаконне перебування під слідством і судом є безсумнівним, презюмується і співвідноситься у розмірі мінімальної заробітної плати.

Висновки.

Право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень – є абсолютним.

Розрахункова величина і мінімальний розмір моральної шкоди завданої незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду визначені спеціальним законом - Законом України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду».

Щодо розподілу судових витрат

Згідно з ч. 1 ст. 141 ЦПК України, судовий збір покладається на сторони пропорційно розміру задоволених позовних вимог.

Згідно з ч. 6 ст. 141 ЦПК України, якщо сторону, на користь якої ухвалено рішення, звільнено від сплати судових витрат, з другої сторони стягуються судові витрати на користь осіб, які їх понесли, пропорційно до задоволеної чи відхиленої частини вимог, а інша частина компенсується за рахунок держави у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Судом встановлено, що позивачем при зверненні до суду з позовом судовий збір сплачено не було, оскільки він є звільненим від цих витрат на підставі п. 11 ч. 2 ст. 3 Закону України «Про судовий збір».

Оскільки позивача звільнено від сплати судового збору (не понесено судових витрат), тому з відповідачів дані втрати не покладаються.

Аналогічна позиція висловлена в постанові ВП ВС від 13.07.2022 по справі №496/3134/19 (п.41-46).

Керуючись ст.ст.81, 141, 263-265, 273, 354, 355 ЦПК України, суд

УХВАЛИВ:

Позов

в інтересах якого діє адвокат

до Головного управління національної поліції у Вінницькій області, Вінницької обласної прокуратури, Державної казначейської служби України про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями органів досудового слідства, прокуратури – задовольнити повністю.

Стягнути з Держави Україна за рахунок коштів Державного бюджету України на користь моральну шкоду у розмірі 238945,37 грн.

Рішення суду може бути оскаржене до Черкаського апеляційного суду протягом 30 днів з дня складення повного судового рішення.

Рішення суду набирає законної сили після закінчення строку для подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо апеляційну скаргу не було подано.

Повний текст рішення суду складено 06.03.2026.

Позивач:

Відповідачі:

Головне управління національної поліції у Вінницькій області, місцезнаходження:

Вінницька обласна прокуратура, місцезнаходження:

Державна казначейська служба України, місцезнаходження:

Суддя

Г. С. Сивухін